Pogled iz ulice

Kje so tiste stezice?

Idejna zasnova centra za obiskovalce Krajinskega parka Radensko polje z ureditvijo krožne rekreacijske poti

avtorica: Maja Kastelic | mentorica: izr. prof. mag. Polona Filipič Gorenšek | magistrsko delo | Fakulteta za arhitekturo UL | 2023

Na prvi pogled se zdi Radensko polje skromno kraško polje v bližini Grosupljega. Vendar pa ta naravna pokrajina ob podrobnejšem pregledu razkrije svoja skrita čudesa: vode in poplave, ki ciklično spreminjajo pokrajino, vrtače, ki vodijo v zapleten sistem jam, ter redke vrste rastlin in živali. Za to območje so značilne tudi poplave, ki se pojavljajo predvsem na severnem delu polja in pohodniku pogosto onemogočijo sprehajanje po poteh Radenskega polja.

Magistrsko delo v teoretsko-analitičnem delu obravnava Radensko polje kot naravno vrednoto, ki jo je potrebno varovati, ter izpostavlja problematiko, ki je za ohranjanje tega naravnega okolja ključna. Preko slednje se oblikuje ideja o ukrepih, s katerimi bi pripomogli k poudarjanju pomembnosti varovanja obravnavanega območja ter bi lahko pomenili tudi okrepitev skrhanih odnosov med lokalnimi kmeti in upravo krajinskega parka. Prav dober odnos med lastniki zemljišč in upravniki krajinskega parka, ki lastnike obveščajo o naravovarsvenih ukrepih, pa je bistvenega pomena za ohranjanje naravne pestrosti območja, kot ga poznamo danes.

V nalogi se območje krajinskega parka Radensko polje obravnava v dveh merilih – urbanističnem in arhitekturnem.

V prvem delu naloga obravnava širši prostorski kontekst, ki zajema celotno območje krajinskega parka. Znotraj analiz se obravnavajo ključna vprašanja – potek nove krožne učne poti in izbor primerne lokacije za Center za obiskovalce Krajinskega parka Radensko polje.

Ureditev krožne učne poti po Radenskem polju obiskovalcem omogoča, da se izobrazijo o videnem, in jih nagovarja k udeležbi pri okoljevarstvu. Vzdolž poti se nahajajo točke z ureditvijo, ki predstavljajo zanimive postojanke, kjer se lahko obiskovalci ustavijo in opazujejo naravo. Potek krožne poti je predviden tako, da se sama pot kar najbolje približa posameznim naravnim znamenitostim in jih na ta način lahko uporabniki poti doživijo, ne da bi pri tem čutili potrebo po hoji izven urejenih poti. Vzdolž krožne poti se uredi več točk, ki so izbrane na podlagi naravnih danosti mikrolokacije in tega, kaj določena mikrolokacija uporabniku ponuja (npr. sedenje ob vodi, opazovanje živali, pogled z višine itd.). Zasnova poti uporabnikom v čim večji meri omogoča pohode po Radenskem polju tudi v času poplav. Izbrana lokacija centra za obiskovalce Krajinskega parka Radensko polje pa je smiselno povezana z obstoječimi potmi in tudi novo zasnovano krožno potjo.

V nadaljevanju naloge se analizira ožji prostorski kontekst izbrane lokacije na severnem območju Radenskega polja. Iz ugotovitev izhajajo vse nadaljnje odločitve glede programske zasnove, umestitve stavb na lokacijo in njihove arhitekturne zasnove. Mikrolokacija in značilnosti lokalne gradnje narekujejo urbanistično in arhitekturno oblikovanje, naravne danosti Radenskega polja pa usmerjajo krajinsko zasnovo ureditve poti.

Predlagane trajnostno zasnovane stavbe Centra za obiskovalce Krajinskega parka Radensko polje se subtilno vpnejo v obstoječo vas Zagradec pri Grosupljem in sooblikujejo vaški prostor – trg, ki tvori novo vaško središče sicer urbanistično nerazvite vasi. Stavbe med seboj povežejo kulturne, družbene in izobraževalne (naravovarstvene) vsebine, ki so namenjene tako lokalnim prebivalcem kot tudi turistom. Vas postane glavna severna izhodišča točka za pohode po Radenskem polju.

Zasnova Centra za obiskovalce Krajinskega parka Radensko polje ponuja več prostora vsebinam z naravovarstveno in kulturno tematiko. Nova lokacija centra predstavlja bolj varno in dostopnejše severno izhodišče za pohode po Radenskem polju. Zaradi vpetosti v obstoječe vaško okolje s pogledi proti Radenskem polju nov program v vasi obudi dogajanje in izboljša splošno kakovost življenja v vasi.

Center za obiskovalce je zasnovan tudi za namen povezovanja lokalnega prebivalstva in zagotavlja prostor, v katerem se poleg dogodkov lokalne skupnosti odvija tudi izobraževanje o pomembnosti ohranjanja narave skozi sodelovanje, izkustvo ter udejstvovanje. Arhitektura odraža vsebine ter se tipološko in materialno vključuje v obstoječe vaško okolje. Z zgledom v tradicionalni arhitekturi in uporabo naravnih materialov razlagamo zgodbo preteklosti in tradicije ter vzpostavljamo spoštljiv odnos med novo arhitekturo ter obstoječo vasjo in krajino. Ureditev trga ponuja nov odprt javni prostor tako vaščanom kot tudi obiskovalcem naravoslovnega centra.

Center za obiskovalce Krajinskega parka Radensko polje predstavlja novo severno izhodiščno in informacijsko točko za pohode po Radenskem polju. Lokacija centra se naveže na vzpostavljeno krožno učno pot, ki obiskovalce vodi ter jih usmerja do bližnjih naravnih in kulturnih znamenitosti.

Vključitev programskih vsebin skupnostnega doma in kavarne v zasnovo projekta je nazorna odločitev, s katero se lahko doseže boljša povezanost lokalnega prebivalstva z upravo krajinskega parka v želji izboljšanja njihovega sodelovanja in medsebojnega razumevanja.

Projekt zasleduje načela trajnostnega turizma in na območju občine Grosuplje ter širše gradi na promociji Krajinskega parka Radensko polje kot naravne vrednote, ki jo je potrebno v večji meri ohranjati. S svojo vsebino pripomore k ozaveščanju in izobraževanju ter s tem doprinese k splošnemu dvigu kulture lokalnega prebivalstva in obiskovalcev krajinskega parka.

Novi center za obiskovalce z predlagano programsko vsebino in z vzpostavljenim vaškim središčem pomeni ukrep revitalizacije vasi za boljšo kvaliteto bivanja prebivalcev vasi Zagradec pri Grosupljem.

Nova severna izhodiščna točka za pohode skupaj z ureditvijo krožne učne poti ta naravni biser postavi na zemljevid atraktivnih sonaravnih turističnih lokacij.

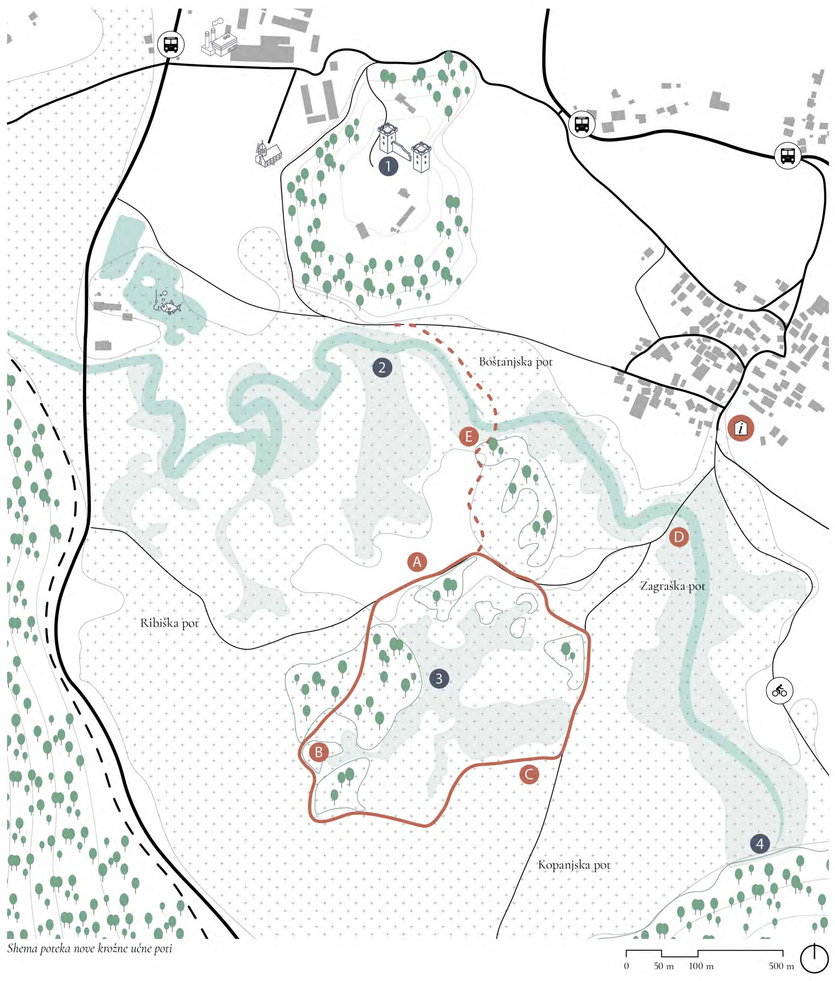

Shema poteka nove krožne učne poti

Legenda:

- stalne stoječe vode in vodotoki
- območje rednih poplav
- območje občasnih poplav
- lokacija centra za obiskovalce - COKPRP
- ceste
- kolovozi, obstoječe pohodne poti
- železnica
- potek krožne poti (15 km, 30 min hoje)

Naravne zanimivosti:

1. ruševine gradu Boštanj
2. Dobravka in Veliko retje
3. Estavele Srednice
4. Jama Beznica

A Veliko Retje

- Na tem območju urejanja se obstoječa pot ohrani.
- Ob poti se vzpostavi razširitev poti z razglednim stolpom, ki pohodniku omogoča, da z višine opazuje Velika retja, meandre vodotoka Dobravka, bližnji Boštanjski hrib ter v daljavi hum Kopanj.
- Stolp deluje tudi kot opazovalnica za opazovanje ptic.

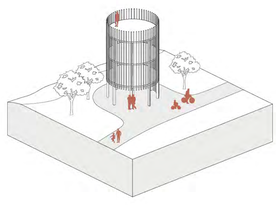

B Šotno barje

- Ograjena pot po mostnicah vodi skozi šotno barje in poplavni gozd. Tla na tem območju so značilno mokrotna in tudi ob primerni obutvi težko prehodna. Z ureditvijo poti se prepreči uničevanje travniških rastlin, zaradi strogega usmerjanja obiskovalca pa se ohranja značilni naravni habitat.

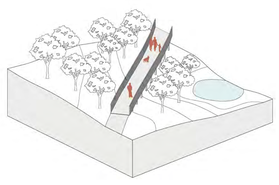

C Srednice

- Pohodna pot se tu loči od obstoječega kolovoza,. Omenjeni kolovoz se nadaljuje vse do južnega dela Radenskega polja.
- Na tem območju se vzpostavi občasno poplavljeni amfiteater. Struktura, ki se zlije s terenom, obiskovalcu omogoča počitek in stik z vodo. V primeru vodene skupine je ta prostor namenjen razlagi vodiča in deluje kot učilnica na prostem.

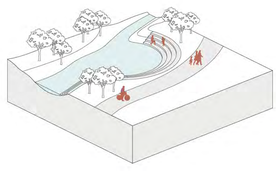

D Brv čez Dobravko

- Obstoječi betonski most se poruši. Vzpostavi se nova razširjena lesena brv čez strugo reke Dobravke in čez predviden obseg zmernih poplav.
- Brv je namenjena pohodnikom, kolesarjem in traktorjem.

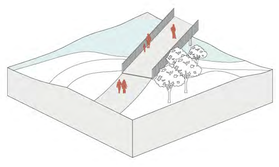

E Most čez Dobravko

- Uredi se nova pohodna pot, ki poveže krožno pot po robovih travnikov z obstoječo potjo na Boštanjski grad. Pot pri tem prečka strugo reke Dobravke, zato se tu umesti nov leseni most.

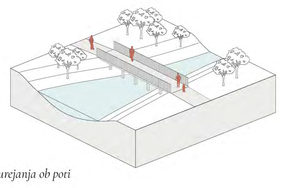

Sheme točk urejanja ob poti

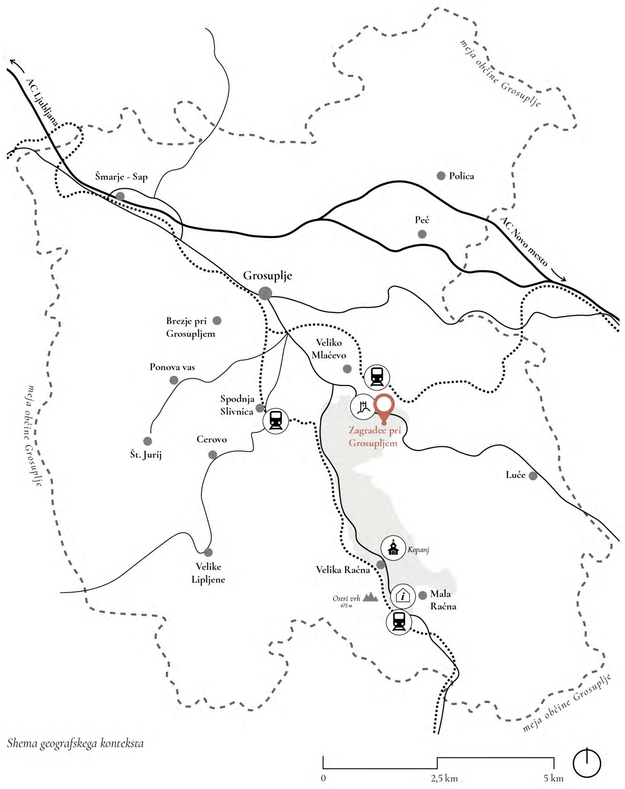

Shema geografskega konteksta

Legenda:

- območje Krajinskega parka Radensko polje
- vzpetina
- oznaka naselja
- železnica
- cesta
- občinska meja
- kulturna dediščina
- Žabja hiša
- železnica
- cesta
- obravnavana lokacija - Zagradec pri Grosupljem

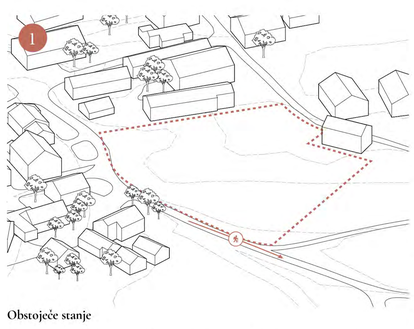

Obstoječe stanje

Obravnavana lokacija se nahaja na robu vasi Zagradec pri Grosupljem in ima direkten dostop do kolovozne poti, ki poteka skozi Radensko polje. Iz lokacije se širijo idilični pogledi proti pokrajini Radenskega polja. Ker je parcela nekoliko pomaknjena v notranjost, se približa obstoječemu socialnemu jedru vasi. To ponuja priložnost za vzpostavitev prostorske entitete, ki bi vas povezala na večih ravneh. Parcela ni pozidana. V preteklosti so na tej lokaciji že stali objekti, ki so bili pred leti porušeni. To nakazuje na smiselnost umestitve novih volumnov v ta prostor.

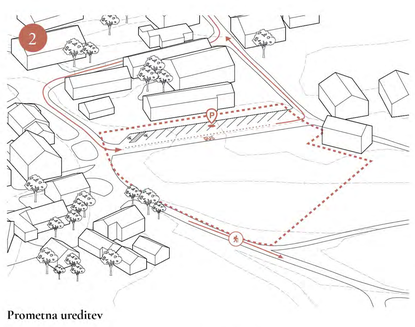

Prometna ureditev

Pri umeščanju predvidenih programskih vsebin se predvidi povečanje prometa in mirujočega prometa, zaradi česar se izkaže potreba po spremembi prometne regulacije. Vzpostavi se nova dvopasovna enosmerna ulica, ki med seboj poveže dve obstoječi vaški cesti. Na ta način zagotovimo kroženje prometa in tekoč promet brez, da bi za to potrebovali izvesti obračališče za vozila. Nova enosmerna ulica je dvopasovna - levi pas je namenjen tekočemu prometu, desni pa parkiranju oz. ustavljanju avtobusov. Vzdolž ulice je zagotovljenih 15 parkirnih mest (od tega 2 invalidska) za avtomobile.

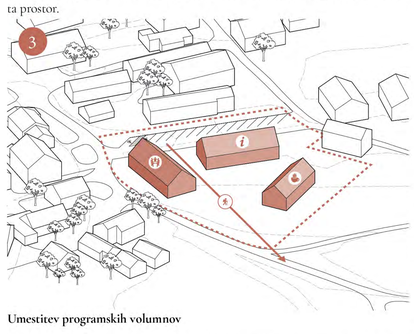

Umestitev programskih volumnov

Koncept umestitve volumnov sledi ideji formiranja volumnov v gruče, kar je tudi značilen tip poselitve obravnavane vasi in naselij v širši okolici. Pri umestitvi na lokacijo se upošteva lokacijske danosti - orientacija predvidenih stavb in linearna postavitev obstoječih stavb. Umestitev volumnov uporabnike usmerja v smer pohodne poti in pri tem odpira poglede proti pokrajini Radenskega polja.

V gručo se formirajo trije programski volumni, ki oblikovno sledijo izgledu lokalne arhitekture. Volumni so manjši, vzdolžni in dvokapni. Oblikovno sledijo tradicionalnim porporcem. Skupaj tvorijo novi Center za obiskovalce Krajinskega parka Radensko polje, ki predstavlja severno izhodiščno točko za pohode.

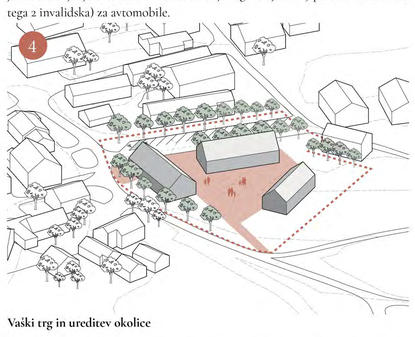

Vaški trg in ureditev okolice

V prostor, ki ga tvorijo gručasto umeščeni stavbni volumni, se umesti nov tlakovani javni prostor. Ta med seboj poveže sicer ločene programske volumne. Trg predstavlja novo vozlišče socialnega dogajanja za vaščane, ponudba atraktivnega javnega programa pa sem privabi tudi prebivalce širše okolice in turiste. To prispeva k razvoju in revitalizaciji vasi. Površina trga omogoča vršitev različnih dogodkov z večjim številom udeležencev in občasno postavitev prodajnih stojnic.

Poleg tlakovanih površin se uredijo tudi travnate površine in nasadi dreves avtohtonih lokalnih sort. Nova zazelenitev lokaciji nudi več sence, nove stavbe integrira z naravo in prispeva k pristnemu vaškemu ambientu.

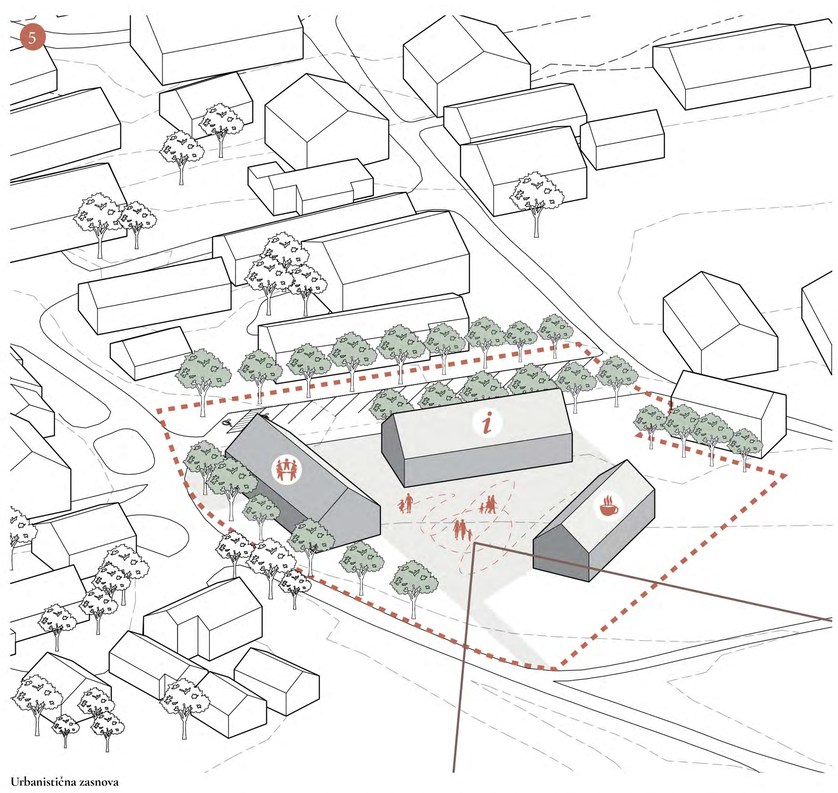

Urbanistična zasnova

Z novo ureditvijo in programskimi vsebinami se obudi življenje v vasi. Center za obiskovalce Radenskega polja je nova severna izhodiščna točka za pohode po Radenskem polju, ki poleg tega, da ponuja rekreacijo domačinom, vzpodbuja razvoj trajnostnih oblik turizma.

Z umestitvijo novih volumnov in vzpostavitvijo novega vaškega trga v sicer degradirano obstoječo vas Zagradec pri Grosupljem, vasi dvignemo splošno prostorsko kvaliteto. Z zgledom po tradicionalni arhitekturi v prostoru obudimo in okrepimo identiteto naselja in kulturne krajine, ki je značilna za to regijo. Krajinska ureditev prispeva k integraciji stavb v obstoječe grajeno vaško tkivo. Prehodi čez trg in rahlo dvignjen teren lokacije ponuja idilične poglede na z letnimi časi spremenljivo pokrajino Radenskega polja.

Pogled na trg

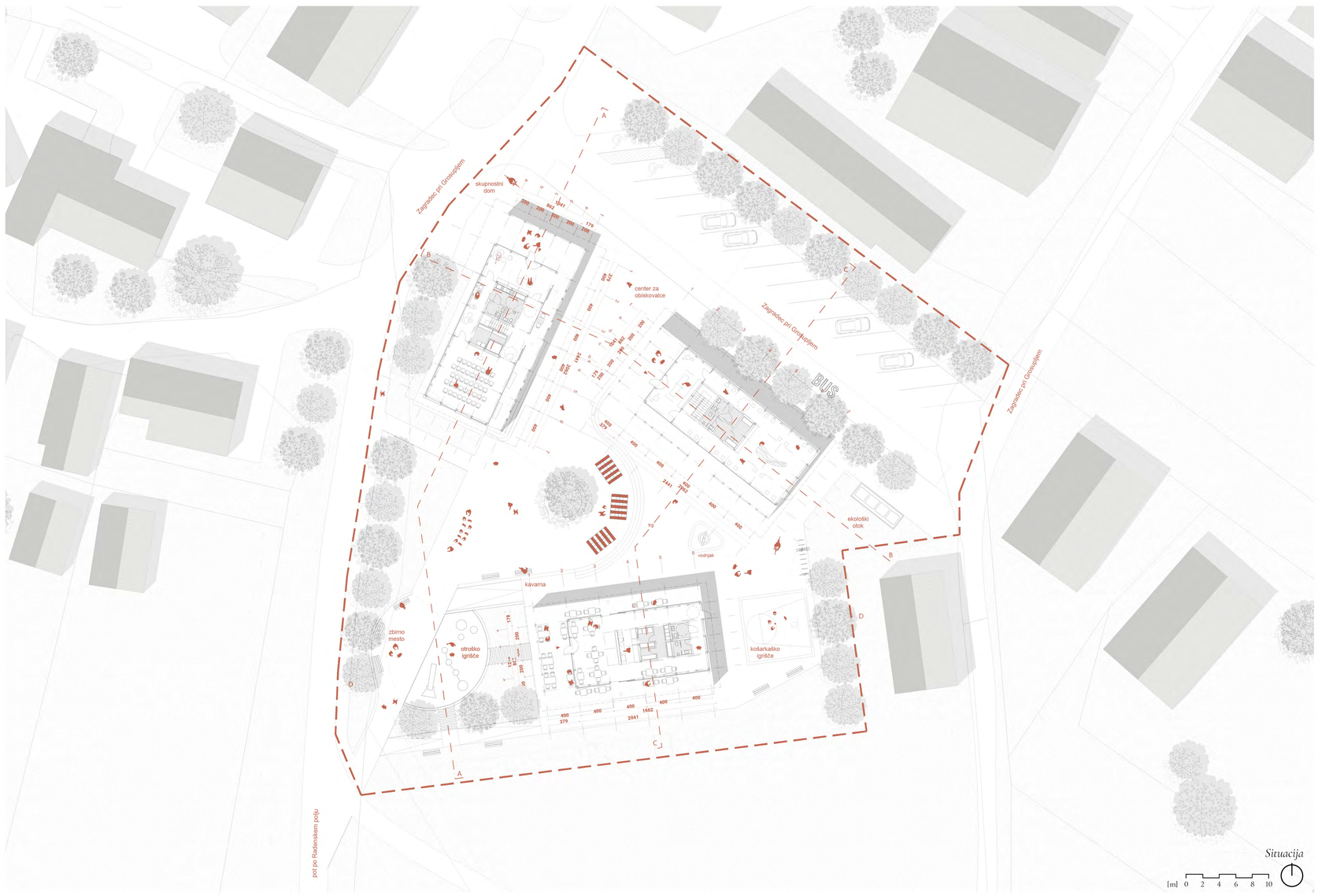

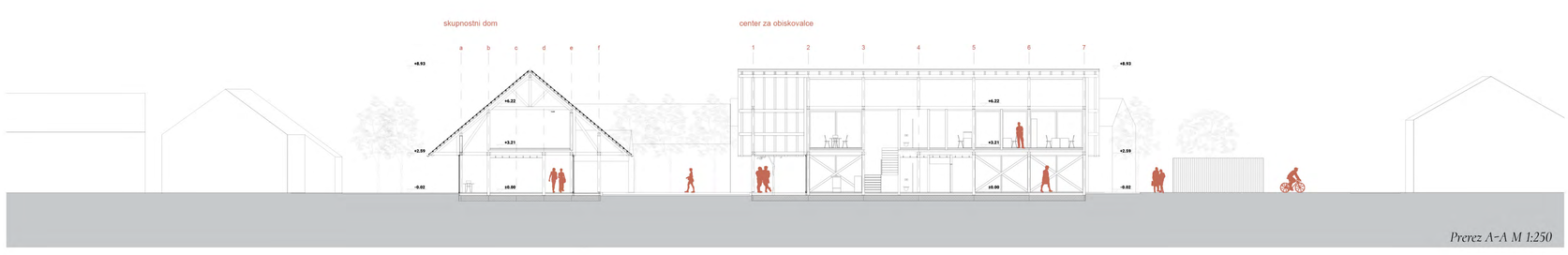

Prerez A-A M 1:250

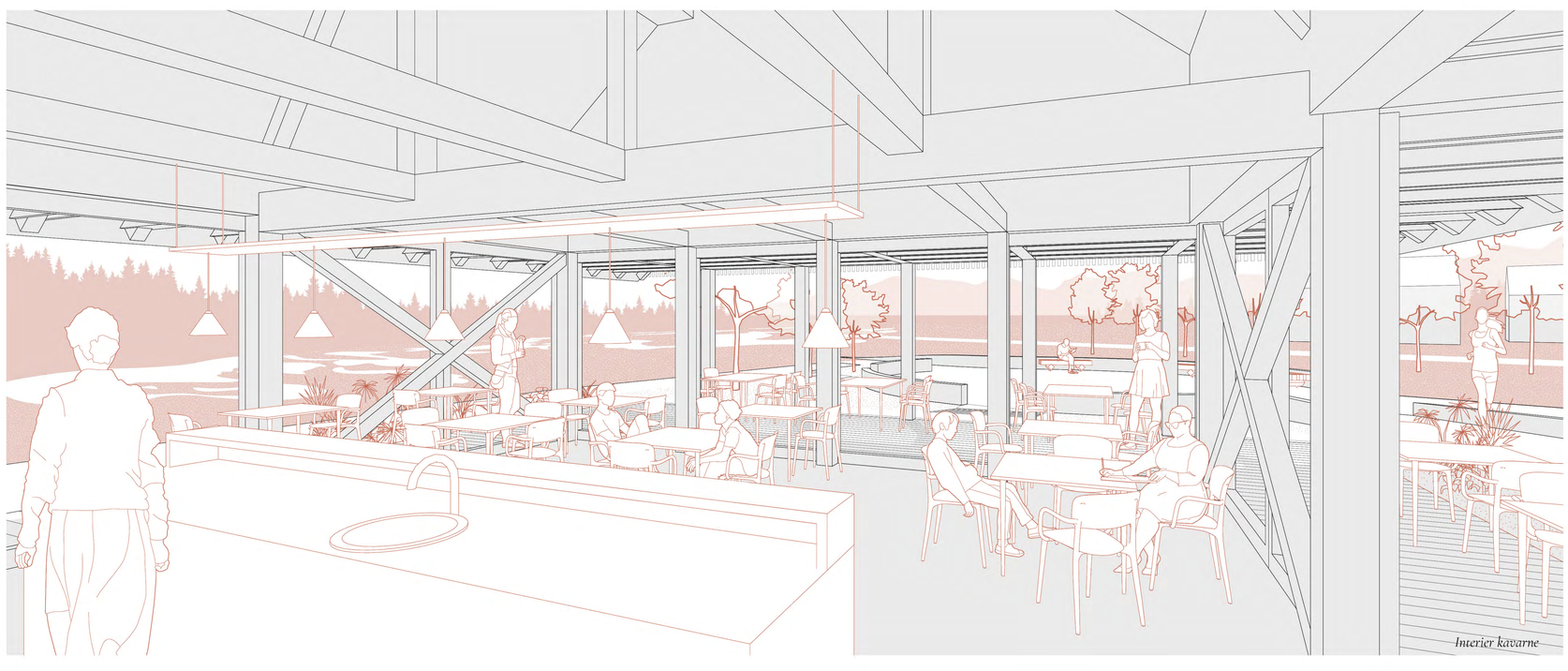

Interier kavarne

Skupnostni dom

Tloris pritličja
M 1:250

	PROSTOR	TLAK	NETO (m²)
1	družabni prostor	parket	32.1
2	hodnik	parket	15.8
3	servisni hodnik	keramika	8.0
4	wc moški	keramika	2.4
5	wc ženski in gibalno ovirani	keramika	3.4
6	hodnik	parket	15.1
7	stopnišče	parket	4.6
8	tehnični prostor in shramba	keramika	6.8
9	dvižna ploščad	/	2.4
10	predavalnica	parket	63.0
11	pokrita terasa	wpc deske	72.8
	Skupaj:		226.4

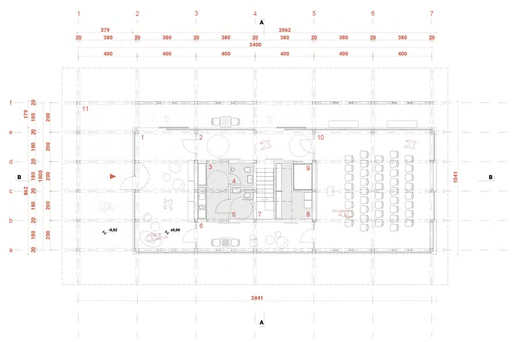

Tloris nadstropja
M 1:250

	PROSTOR	TLAK	NETO (m²)
12	stopnišče	parket	9.1
13	inštalacijski jašek	/	2.3
14	dvižna ploščad	/	2.4
15	hodnik	parket	7.4
16	učilnica	parket	45.4
	Skupaj:		66.6
	Skupaj celoten objekt:		293.0

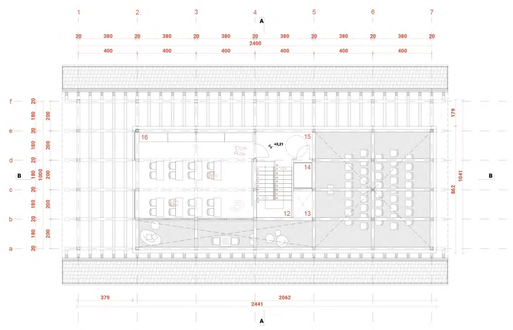

Center za obiskovalce

Tloris pritličja
M 1:250

	PROSTOR	TLAK	NETO (m²)
1	info točka in trgovina	parket	31.3
2	razstavni prostor	parket	94.0
3	stopnišče	parket	9.1
4	wc ženski in gibalno ovirani	keramika	3.6
5	wc moški	keramika	3.6
6	servisni hodnik	keramika	5.7
7	tehnični prostor s shrambo	keramika	5.6
8	pokrita terasa	wpc deske	72.8
	Skupaj:		225.8

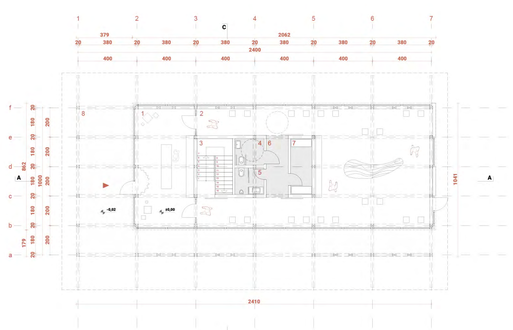

Tloris nadstropja
M 1:250

	PROSTOR	TLAK	NETO (m²)
9	sejna soba	parket	22.2
10	stopnišče	parket	9.3
11	utilitarni hodnik	parket	21.7
12	wc ženske	keramika	3.7
13	wc moški	keramika	3.7
14	servisni hodnik	keramika	4.3
15	laboratorij	keramika	6.9
16	čajna kuhinja	keramika	6.9
17	pisarna upravnika	parket	6.9
18	skupna pisarna	parket	22.2
	Skupaj:		56.9
	Skupaj celoten objekt:		282.7

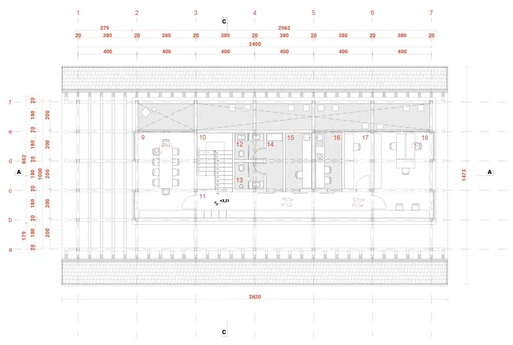

Kavarna

Tloris pritličja
M 1:250
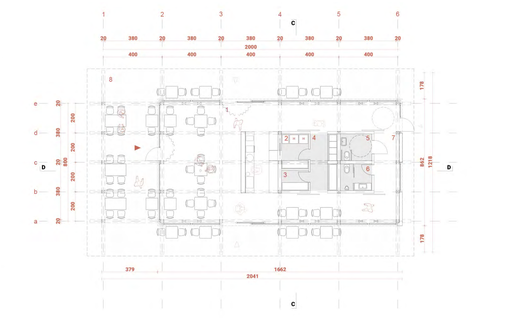
	PROSTOR	TLAK	NETO (m²)
1	kavarna	parket	93.0
2	shramba pijače in živil	keramika	4.4
3	tehnični prostor	keramika	2.5
4	servisni hodnik		7.0
5	wc ženski in gibalno ovirani	keramika	3.9
6	wc moški	keramika	3.9
7	sanitarni predprostor	keramika	5.7
8	pokrita terasa	wpc deske	105.2
	Skupaj celoten objekt:		225.8